

АНДРЕС БАРБА

**РЕПУБЛИКА ОТ
СВЕТЛИНА**

РОМАН

Превела от испански
МАНЯ КОСТОВА

ОБСИДИАН
СОФИЯ

*Аз съм две неща, които не могат да бъдат смешни:
дивак и дете.*

ПОЛ ГОГЕН

Когато ме питат за трийсет и двете деца, загинали в Сан Кристобал, отговорът ми се мени в зависимост от възрастта на моя събеседник. Ако ми е горедолу връстник, отвърщам, че за да разберем нещо, е нужно просто да сглобим късчетата от онова, което сме видели; ако пък е по-млад, го питам на свой ред дали вярва в лошите поличби. Отговорът почти винаги е отрицателен, сякаш да вярваме в тях би означавало, че не ценим особено свободата. Тук аз спирам да задавам въпроси и излагам собствената си версия за събитията, тъй като не разполагам с друга, а и би било безполезно да убеждавам хората, че не става въпрос за зачитане на свободата, а за наивната им вяра в справедливостта. Ако бях малко по-решителен или поне не толкова страхлив, всеки път бих започвал разказа си със следното изречение: „Почти всеки получава каквото е заслужил, а лошите поличби съществуват“. И още как.

Когато преди двацет и две години пристигнах в Сан Кристобал, бях млад чиновник, наскоро получил повишение в отдел „Социални грижи“ в Естепи. За няколко години от хилав току-що дипломи-

ран юрист се превърнах в семеен мъж, комуто щастieto придаваше по-привлекателен вид, отколкото му бе отредила природата. Възприемах живота като проста поредица от сравнително лесни за преодоляване превратности, които завършват със смърт – нямах представа дали смъртта е проста, но тя бе толкова неизбежна, че не си струваше да мисля за нея. Тогава още не знаех, че радостта е именно радост, младостта – младост, а смъртта е смърт и че макар по същество да не грешах в нищо, се заблуждавах за всичко. Бях се влюбил в преподавателка по цигулка от Сан Кристобал, с три години по-възрастна от мен, майка на деветгодишно момиче. И тя, и дъщеря ѝ се казваха Мая, и двете имаха пронизателни очи, изящни носове и кафяви устни, които за мен олицетворяваха върховната красота. На моменти се усещах като избран от тях в тайно съзаклятие и бях толкова щастлив, задето съм попаднал в „мрежите“ им, че когато ми съобщиха за възможността да се преместя в Сан Кристобал, се втурнах към дома на цигуларката и незабавно ѝ предложих да се омъжи за мен.

Повишението ми се дължеше на факта, че две години по-рано бях разработил програма за интегриране на коренното население в Естепи. Идеята беше проста и бе доказала ефективността си в пилотния модел. Състоеше се в това да им предоставим изключителни права за отглеждане на определени култури. В Естепи решихме това да са портокалите и възложихме на тяхната общност да снабди близо пет хиляди души с портокалови дръвчета. Дистрибуцията им предизвика лек хаос, но в край-

на сметка общността се отзова и след съответното напасване се превърна в малък печеливш кооператив, който дори днес почти успява да се самоиздържа.

Идеята ми пожъна такъв успех, че централното правителство се обърна към мен чрез Комисията за коренните общности с предложението проектът да бъде осъществен и сред трихилядното население на народа *нъе* в Сан Кристобал. Предоставяха ми жилище и ръководна длъжност в отдел „Социални грижи“. Скоро Мая пак щеше да започне да преподава в малкото музикално училище на своя роден град. Не си го признаваше, но аз знаех, че е въодушевена от възможността да се завърне, вече добре устроена, в града, който бе напуснала по необходимост. Социалните придобивки на новата ми длъжност включваха дори училищната такса на дъщеря ѝ (винаги съм я наричал „момичето“, дори когато се обръщах към нея, ѝ казвах „момиче“). Заплатата ми щеше да ни позволи да спестяваме. Какво повече можех да желая? Едва съдържах радостта си и карах Мая да ми разказва за джунглата, за река Ере, за улиците на Сан Кристобал... Докато тя говореше, имах чувството, че навлизам в гъста и буйна растителност, сред която изведнъж ми се разкрива райски кът. Вероятно въображението ми не е било особено изобретателно, но не може да се отрече, че беше заредено с оптимизъм.

Пристигнахме в Сан Кристобал на 13 април 1993 г. Влагата и горещината бяха невероятни, а в небето не се рееше нито едно облаче. Докато се приближавахме със стария ни семеен джип, за пръв път

Всички приемат нападението в супермаркета „Дакота“ за начало на сблъсъците, но проблемът се бе зародил много по-рано. Откъде изникнаха децата? Най-популярният документален филм на тази тема, създаден от Валерия Данас и озаглавен „Децата“ – тенденциозен, ако не и откровено неверен, – започва с тази помпозна фраза, изписана на фона на кървавите кадри от супермаркета. *Откъде изникнаха децата?* В крайна сметка това си остава големият въпрос. Откъде? Ако човек не познава времето, когато ги нямаше тук, би могъл едва ли не да си помисли, че те винаги са се движели по нашите улици – мръсни, но излъчващи странно детско достойнство къдрокоси хлапета със загорели лица.

Трудно е да се каже в кой момент очите ни свикнаха да ги виждат и дали при първите ни срещи с тях се изненадахме. Сред многобройните теории най-малко абсурдна може би е изказаната от Виктор Кобан в неговата колона в „Ел Импарсиал“ – според нея те се бяха „влели капка по капка“ в града и отначало се бяха смесили с децата *нвее*, които бяхме свикнали да виждаме да продават диви орхидеи и лимони на кръстовищата. Някои видове термити притежават способността временно да мутират, като приемат външността на други видове, за да проникнат в чужда среда, и показват истинския си облик едва след като се установят в новото обкръжение. Може би трийсет и двете бяха възприели описаната стратегия с онази предсловесна интелигентност на насекомите и бяха направили всичко възможно, за да заприличат на децата *нвее*, които познавахме. Но дори да беше така, въпросът си остава

без отговор: *откъде* бяха изникнали? И защо всички бяха на възраст между девет и тринайсет години?

Най-простата (но и най-недоказаната) теза е, че това са били деца от цялата провинция, отвлечени от мрежа трафиканти и събрани на едно място в джунглата край река Ере. Нямахше да е за пръв път. Няколко години по-рано, през 1989-а, бяха спасени седем тийнейджърки, малко преди да бъдат „разпределени“ в публични домове из цялата страна, и в колективната памет все още бяха живи снимките, направени от полицията, след като ги бе открила в малка ферма сред джунглата само на три километра от града. Също както някои събития в живота не позволяват наивността да трае вечно, така и въпросните снимки бяха разделили времето на „преди“ и „след“. Не ставаше дума само да се признае една безспорна социална действителност, но и че породеният от нея срам мълчаливо е станал част от колективното съзнание – така както определени травматични събития оформят характера на някои семейства, без никога да бъдат споменавани.

За това се наложи предположението, че въпросните деца са избягали от „лагер“ и са се появили в града внезапно. Тезата – повтарям, че тя бе лишена от доказателства – се основаваше на незавидното първо място, заемано от нашата провинция по брой на отвлечени деца в цялата страна, но положителното в нея беше, че предоставяше обяснение за онзи предполагаемо „неразбираем“ език, на който говореха трийсет и двете и за който по онова време се предполагаше, че е чужд.

Тогава като че ли никой не проумяваше нещо съвсем просто: да се приеме подобна теза беше, все едно да се допусне, че за една нощ броят на принудените да просят деца е нараснал със седемдесет процента и това обстоятелство по никакъв начин не е предизвикало тревога.

Преглеждам протоколите от съвещанията, проведени през онези месеци в отдел „Социални грижи“ (чийто директор бях аз, както вече споменах), и установявам, че за пръв път детската просия се появява като точка в дневния ред на 15 октомври 1994 г., тоест дванайсет седмици преди нападението в супермаркета „Дакота“. Това означава – като се има предвид колко бавно се придвижват до институционалното поле действителните проблеми на Сан Кристобал, – че присъствието на децата в града вероятно е датирало от поне два-три месеца по-рано, тоест от август или юли същата година.

Твърдението за масово бягство от лагер в джунглата е толкова спорно, че прави донякъде по-приемлива предизвикалата толкова смях „магическа теза“ на представителката на общността *ньеё* Итаете Кадагон, според която децата бяха „поникнали“ в реката. Ако не възприемаме термина „пониквам“ буквално, може би няма да ни се стори толкова невероятна хипотезата за някаква внезапно възникнала връзка между техните съзнания, която ги е подтикнала да се съберат в град Сан Кристобал. Днес знаем, че макар половината от тези деца да са произхождали от градове и села в близост до Сан Кристобал (и съвсем малък процент от тях да са били отвлечени), останалите бяха изминали необяснимо

как над хиляда километра от градове като Масая, Сиуна или Сан Мигел дел Сур. След идентифицирането на трупове бе установено, че две от децата са били от столицата и за тяхното изчезване е било съобщено на властите месеци преди това, а в обкръжението им не се е случило нищо кой знае колко подозрително до момента на „бягството“ им.

Извънредните ситуации налагат различна логика на нашите разсъждения. Веднъж някой бе сравнил появата на децата с удивителните синхронни полети на ята скорци, където шест хиляди птици в миг образуват гъст облак, движат се в унисон и дори правят плавен обратен завой. Спомням си един епизод, останал незнайно защо запечатан през цялото това време в паметта ми. Случи се в един от месеците, когато вероятно бяха пристигнали децата. Една сутрин аз и Мая пътувахме с колата към кабинета ми в общината. Работното време в Сан Кристобал е строго установено заради жегата. Хората се будят в шест сутринта и животът започва буквално в ранни зори, а официалното работно време е от седем до един, защото след това горещината обикновено става непоносима. По време на най-безмилостните часове – от един до четири и половина следобед през дъждовния сезон – градът едва диша, затиснат в субтропична сълливост, но сутрин жителите му са енергични, доколкото е по силите им, които, разбира се, не са никак впечатляващи. Онази сутрин Мая беше с мен, тъй като имаше някаква работа в музикалното училище, и когато стигнахме до светофара в началото на градския център, видяхме група от десет-дванайсетгодишни просещи деца. Хем бяха,